



ค่าวัฒนาการ

บันทึกข้อความ

15564

- ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ๑๓:๒๐

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักส่งเสริมกิจกรรมการศึกษา โทร. ๐ ๒๖๒๔๗๖๓๙๖

ที่ ศธ ๐๒๓๕/๖๗๓๔

วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความร่วมมือในการดำเนินการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคเมือ เท้า ปาก ในช่วงก่อนฤดูกาลระบาด

(๑) เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ด้วยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีข้อมูลสถานการณ์การระบาดของโรคเมือ เท้า ปาก ย้อนหลัง ๕ ปีตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งขณะนี้กำลังเข้าสู่ช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูกาลระบาดของโรคเมือ เท้า ปาก พบร่วมกับสถานที่ที่มีการระบาดของโรคเมือ เท้า ปาก เป็นศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล กระทรวงสาธารณสุข ขอความร่วมมือกระทรวงศึกษาธิการประสานและประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานในสังกัดดำเนินการ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ขอความร่วมมือหน่วยงานของท่าน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้สถานศึกษา เร่งรัดดำเนินการเตรียมความพร้อมตามมาตรการป้องกันควบคุมโรคเมือ เท้า ปาก อย่างเข้มข้น ในโรงเรียนอนุบาล สถานศึกษาและชุมชน ซึ่งมักเป็นแหล่งแพร่กระจายของโรค รายละเอียดตามสิ่งที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ล.ร.

(นางพาณิคย์ มีสุนทร)
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(๓) ผู้นั้น ถูกฝังยาจาก
โรงพยาบาลนนทบุรี เนื่องจาก

๘๘๘(๒)
๑๒.๐๕.๖๔

๑๒.๐๕.๖๔
เพื่อไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลนนทบุรี
๑๒.๐๕.๖๔ ๑๒.๐๕.๖๔

R.A.P.
๘๘๘(๒)

(นายวันนี นันท์ศิริ)
ผู้อำนวยการสำนักข้าราชการ

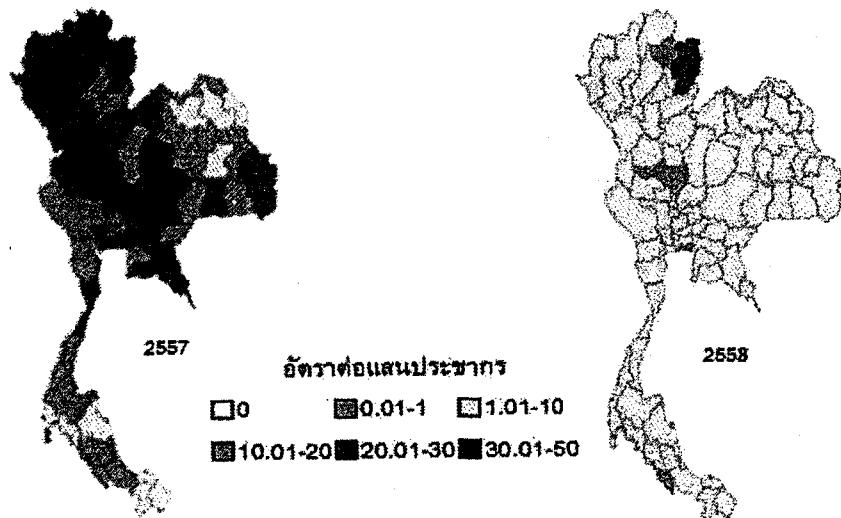
รายงานสถานการณ์โรคเมือ เท้า ปาก ในประเทศไทย

กระทรวงสาธารณสุข วันที่ 5 พฤษภาคม 2558

ข้อมูลเฝ้าระวังโรคจากสำนักงาน箧วิทยา ในปี 2557 มีผู้ป่วยทั้งสิ้น 65,230 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 101.20 ต่อแสนประชากร เสียชีวิต 2 ราย สัดส่วนเพศชาย ต่อเพศหญิง 1:0.74 กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ 1 ปี (30.99 %) 2 ปี (25.84 %) 3 ปี (16.22 %) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด 5 อันดับแรกคือ ตราด (299.75) ระยอง (245.04) ปราจีนบุรี (215.72) เชียงราย (211.51) จันทบุรี (174.01)

ในปี 2558 ข้อมูล ณ วันที่ 5 พฤษภาคม 2558 พบรู้ป่วย 9,783 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 15.18 ต่อแสนประชากร มีผู้ป่วยเสียชีวิต 1 ราย อายุที่พบมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ 1 ปี (28.81%) 2 ปี (25.84%) 3 ปี (16.49 %) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด 5 อันดับแรกคือ น่าน (58.20) พะเยา (37.29) นครสวรรค์ (29.53) สมุทรปราการ (27.79) สตูล (25.50) ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1: ภาพแสดงอัตราป่วยของโรคเมือ เท้า ปาก ในประเทศไทย ปี 2557 และ ปี 2558

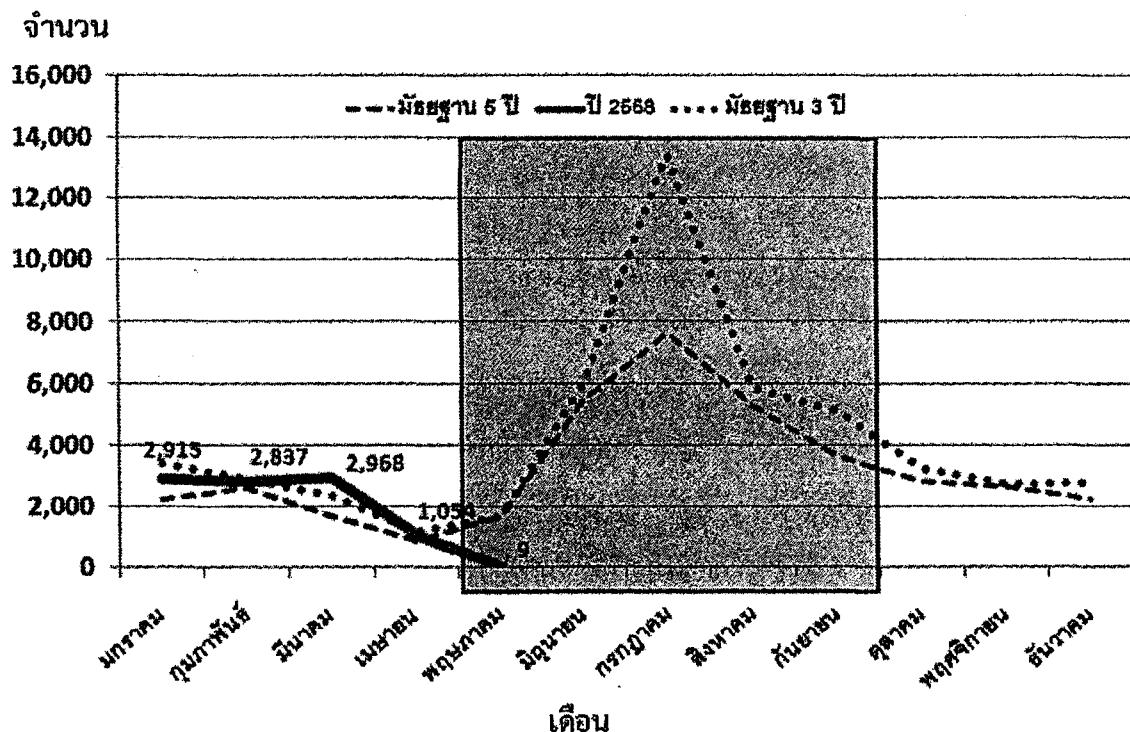


จากข้อมูลเฝ้าระวังเหตุการณ์ของสำนักงาน箧วิทยา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 15 กุมภาพันธ์ 2558 มีการรายงานการระบาดของโรคเมือ เท้า ปากแบบเป็นกลุ่มก้อน (Cluster) จำนวน 5 เหตุการณ์ เกิดขึ้นใน จังหวัดนนทบุรี(ศูนย์เด็กเล็ก) จังหวัดชลบุรี(โรงเรียน) จังหวัดอุดรธานี*(ศูนย์เด็กเล็ก) จังหวัดเชียงใหม่ (โรงเรียนอนุบาลเอกชน) และจังหวัดสระบุรี(ศูนย์เด็กเล็ก) จำนวนทั้งสิ้น 45 ราย เก็บตัวอย่างส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการจำนวน 10 ราย พบรพัพนธุกรรม Enterovirus 71 จำนวน 6 ราย และ Coxsackie virus A16 จำนวน 1 ราย พbmีอาการรุนแรงและเสียชีวิต 1 ราย เป็นเด็กเพศหญิง อายุ 4 ปี 10 เดือน ให้ผลบวก เชื้อ Enterovirus 71

*จากการสอบสวนการระบาดโรคเมือ เท้า ปาก ในจังหวัดอุดรธานีของทีมเฝ้าระวังและสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็ว พบรดีกป่วยทั้งสิ้นจำนวน 30 ราย ใน 4 ตำบลของอำเภอฤทธิ์ พบมีการระบาดของโรคในโรงเรียนอนุบาลบ้านสร้างก่อและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดวิสุทธาราวาส ในตำบลสร้างก่อ มีเด็กป่วยจำนวน 24 ราย ส่วนอีก 6 ราย พบรู้ป่วยในหมู่บ้าน 3 ตำบล ได้แก่ เมืองพิษ 4 ราย ตำบลเชียงเพิง 1 ราย และตำบลปะโคน

1 ราย อายุระหว่าง 6 เดือน - 6 ปี 7 เดือน นอกจากนี้ได้ทำการเก็บตัวอย่างส่งตรวจห้องปฏิบัติการในพื้นที่เกิดการระบาดจำนวน 5 ราย พบร่วม 3 รายให้ผลบวกเชื้อ Enterovirus 71

รูปที่ 2 กราฟแสดงจำนวนเด็กป่วยเป็นโรคเมือ เท้า ปาก จำแนกรายเดือน เทียบกับค่ามัธยฐาน 3 ปี และ 5 ปี



ในช่วงฤดูฝนของทุกปี (พฤษภาคม – สิงหาคม) จะเป็นช่วงที่มีการระบาดสูงสุดของโรคเมือ เท้า ปาก อีกทั้งยังเป็นช่วงเปิดภาคเรียนใหม่ของสถานศึกษาที่เด็กจะเข้ามาอยู่ร่วมกันจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นสถานที่แพร่กระจายของโรคเป็นอย่างดี หากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลมีการดำเนินการป้องกันควบคุมโรคตามมาตรการที่กรมควบคุมโรคกำหนด เช่น การตรวจคัดกรองเด็กทุกเช้า การแยกเด็กป่วย การทำความสะอาดห้องเรียน ที่นอน อุปกรณ์เครื่องใช้ และของเล่นเป็นประจำสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จะสามารถป้องกันควบคุมโรค ลดการป่วยและการเสียชีวิตของเด็กในสถานที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างเสริมสุขภาพเด็กให้แข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีศักยภาพในขณะเดียวกัน ดังแสดงในรูปที่ 2

องค์ความรู้โครมีอ เท้า ปาก

โครมีอ เท้า ปาก เป็นโรคที่พบเฉพาะในคน และติดต่อจากคนสู่คน สาเหตุเกิดจากการติดเชื้อไวรัส เอโนเนtro (Enterovirus) หลายชนิด อาจมีอาการรุนแรงถึงเสียชีวิตได้ โรคนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกัน แต่ป้องกันได้โดยการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี เช่น การล้างมือด้วยน้ำและสบู่ เป็นประจำหลังการขับถ่ายหรือเปลี่ยนผ้าอ้อมเด็ก และก่อนการรับประทานอาหารหรือป้อนอาหารเด็ก รวมถึงการไม่คลุกคลีใกล้ชิดใช้ภาชนะอาหาร หรือของใช้ร่วมกับผู้ป่วย ร่วมกับการรักษาความสะอาดหัวใจไป การจัดการสิ่งแวดล้อม ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องครัวให้ถูกสุขลักษณะ

การป้องกันโรค

๑. ก่อนเปิดภาคเรียน

๑.๑. ทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ในห้องเรียน ห้องครัว ภาชนะใส่อาหาร รวมทั้งห้องน้ำ ห้องส้วม อาคารสถานที่ต่างๆ

๑.๒. จัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ของเด็ก แยกเป็นรายบุคคล ไม่ให้ใช้ปะปนกัน เช่น ผ้าเช็ดหน้า แก้วน้ำ ช้อนอาหาร เป็นต้น รวมทั้งพยาภานจัดหาอุปกรณ์ให้นักเรียนได้ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ ก่อนรับประทานอาหารและหลังจากเข้าห้องส้วม

๑.๓. แนะนำครูในโรงเรียน เรื่องโครมีอ เท้า ปาก และอนามัยส่วนบุคคล และเตรียมการกรณีเกิดการระบาดในโรงเรียน

๒. ช่วงเปิดภาคเรียน

๒.๑. เพย์พร์ ให้คำแนะนำ ความรู้เรื่องโครมีอ เท้า ปากแก่ผู้ปกครอง และนักเรียน รวมทั้งให้ผู้ปกครองช่วยสังเกตอาการเด็กตั้งแต่เนิ่นๆ

๒.๒. ควรดูแลรักษาสุขลักษณะของสถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้ให้สะอาด ดูแลสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม มีการทำลายเชื้อในอุจจาระ และการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกต้อง

๒.๓. ครู/ผู้ดูแลเด็กต้องรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี หมั่นล้างมือบ่อยๆ และตัดเล็บให้สั้น ล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง ก่อนการปรุงอาหาร ภายหลังการขับถ่าย หรือสัมผัสน้ำมูก น้ำลาย หรืออุจจาระเด็ก

๒.๔. ผู้อำนวยการตรวจสอบเด็กก่อนเข้าห้องเรียน ถ้ามีอาการป่วย มีไข้ หรือมีผื่นตามฝ่ามือ ฝ่าเท้า ให้แยกเด็กป่วยอยู่ห้องพยาบาล ติดต่อให้ผู้ปกครองพากลับบ้านและไปพบแพทย์ โดยที่ว่าไปการโรค มีอ เท้า ปาก จะไม่รุนแรงและสามารถหายเป็นปกติได้ภายใน ๗-๑๐ วัน แต่หากเด็กมีอาการแทรกซ้อน เช่น ไข้สูง ชีบ อาเจียน หอบ ต้องรีบนำเด็กกลับไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลทันที ในกรณีที่เป็นผื่นที่มีการระบาด หากพบตุ่มในปาก โดยยังไม่มีอาการอื่น ให้เด็กหยุดเรียนอยู่บ้านได้เลย

๒.๕. กรณีมีเด็กป่วย

- ให้แจ้งรายงานโรคแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และขอรับคำแนะนำในการควบคุมโรค เพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดสิ่งของที่เด็กจับต้องเป็นประจำ เช่น ของเล่น ของใช้ โต๊ะ เก้าอี้ พื้นห้อง ต้องทำความสะอาดด้วยน้ำยาทำความสะอาดหรือน้ำยาฆ่าเชื้ออย่างน้อยวันละครั้ง (ไม่ใช่แค่การดูดไม้กวาดหรือใช้ผ้าเช็ด) สำหรับโรงเรียนที่มีของเล่นจำนวนมาก ไม่สามารถทำความสะอาดของเล่นอย่างทั่วถึงได้ทุกวัน ขอให้ลดจำนวนของเล่นสำหรับเด็กในแต่ละห้องให้เหลือเฉพาะชิ้นที่ใช้บ่อยๆ และถ้าเป็นตุ๊กตาผ้า (ซึ่งไม่สามารถล้างได้โดยง่าย) อาจงดไม่ให้เด็กเล่นในช่วงที่มีการระบาด รวมทั้งเปิดประตูหน้าต่าง ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงแดดส่องถึง และดูแลให้สะอาดน้ำมีระดับคลอรินที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานคือ ๑ มิลลิกรัมต่อลิตร หรือ ๑ ppm (part per million)

- ให้เด็กและครูที่ดูแลมีการล้างมือบ่อยขึ้น โดยเฉพาะการล้างมือหลังเข้าห้องน้ำและก่อนรับประทานอาหาร ควรล้างมือด้วยสบู่ทุกครั้ง และไม่ควรให้สบู่อยู่ในสภาพแพร่เป็นการทำให้เชื้อติดอยู่ในก้อนสบู่และแพร่กระจายไปสู่คนอื่นๆได้มากขึ้น

- ลดการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กแต่ละห้อง เท่าที่จะเป็นไปได้

- แยกของใช้ส่วนตัวของเด็ก เช่น แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ช้อน และผ้าเช็ดมือ

- แจ้งรายชื่อ และที่อยู่เด็กที่เข้าข่ายเฝ้าระวังโรคเมือ เท้า ปาก ให้แก่ผู้บริหารของโรงเรียนและหน่วยงานสาธารณสุขทุกวันที่พบผู้ป่วยรายใหม่ที่เข้าข่ายการเฝ้าระวัง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ดำเนินการประสานงานเพื่อให้สุขศึกษาแก่ชุมชน ในการลดการเล่นคลุกคลีในเด็ก (เน้นเนื้อหาให้เด็กที่ไม่ป่วยไม่ไปเล่นคลุกคลีกับเด็กบ้านอื่นๆ เพราะไม่รู้ว่าใครบ้างที่ป่วย) จนกว่าพัฒนาระบادในชุมชนนั้นๆ

- หากมีเด็กป่วยจำนวนมากควรปิดห้องเรียนที่มีเด็กป่วย หรือปิดโรงเรียนระดับชั้นเด็กเล็ก ๓. ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยที่ดี ช่วยในการป้องกันโรคติดต่อ รวมถึงโรคเมือ เท้า ปาก ได้แก่

๓.๑. ไม่ควรนำเด็กเล็กไปในที่ชุมชนสาธารณสุขที่มีคนอยู่เป็นจำนวนมาก ๆ เช่น สนามเด็กเล่น ห้างสรรพสินค้า ตลาดนัด และสะพายน้ำ ควรอยู่ในที่มีการ监督管理อย่างเทาการได้ดี

๓.๒. ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ ก่อนและหลังหยิบจับอาหาร หรือเตรียมอาหาร ก่อนรับประทานอาหาร และภายหลังการขับถ่าย ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่

๓.๓. ไม่ใช้ภาชนะหรือสิ่งของร่วมกัน เช่น จาน ชาม ช้อน แก้วน้ำ หรือหลอดดูดร่วมกัน และใช้ช้อนกลางในการตักอาหาร

๓.๔. ใช้ผ้าเช็ดหน้าปิดปากและจมูก เมื่อไอหรือจาม และล้างมือให้สะอาด หลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วย และระมัดระวังการไอจามรดกัน

๔. การแจ้งการระบาด ขอเอกสาร และคำแนะนำได้ที่หน่วยงานบริการด้านสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมตำบล โรงพยาบาลอำเภอและศูนย์บริการสาธารณสุขเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานครฯ ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค ยินดีให้ความสนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อให้ท่านสามารถดำเนินการในการป้องกันโรคได้อย่างเต็มที่

คำนำ – คำตอบ โรคมือ เท้า ปาก

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

๑. โรคมือ เท้า ปาก (Hand, Foot and Mouth Disease) คือโรคอะไร

โรคมือ เท้า และปาก เป็นกลุ่มอาการหนึ่งของโรคติดเชื้อเอนแทโรไวรัส อาการป่วย ได้แก่ มีไข้ มีจุดหรือผื่นแดงอักเสบในปาก มักพบที่ลิ้น เหงือ และกระเพุงแก้ม และเกิดผื่นแดง ซึ่งจะกลایเป็น ตุ่มพองใส่รอบๆ แดง (มักไม่มีคัน เวลากดจะเจ็บ) ที่บริเวณฝ่ามือ นิ้วมือ และฝ่าเท้า อย่างไรก็ตาม บางราย อาจไม่พบอาการตุ่มพองในปาก ฝ่ามือ หรือฝ่าเท้า แต่มาด้วยภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น ปอดบวมน้ำ และ เสียชีวิตได้ โรคนี้พบบ่อยในเด็กแรกและเด็กเล็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี พบร้อยลงในเด็กอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี และ น้อยมากในเด็กวัยรุ่น

๒. โรคนี้พบที่ใดบ้าง

โรคนี้พบผู้ป่วยและการระบาดได้ทั่วโลก มีรายงานการระบาด/run ที่มีสาเหตุจากเอนแทโรไวรัส ๗๑ ในหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น มาเลเซียและบูรีน (พ.ศ. ๒๕๔๐) ไต้หวัน (พ.ศ. ๒๕๔๑) สิงคโปร์ (พ.ศ. ๒๕๔๓) เป็นต้น

ในเขตตอนซีчин โรคเกิดแบบประปรายตลอดปี พบรากขึ้นในช่วงฤดูฝน ซึ่งอากาศเย็นและชื้น การระบาดมักเกิดขึ้นในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล

๓. โรคมือ เท้า ปาก (Hand, Foot and Mouth Disease) กับ โรคปากเท้าเปื่อย (Foot and Mouth Disease) แตกต่างกันอย่างไร

โรคมือ เท้า ปาก นั้นเป็นโรคที่พบเฉพาะในคน และติดต่อจากคนสู่คน ส่วนโรคปากเท้าเปื่อย เกิด จากไวรัสตัวอื่น เป็นโรคติดต่อที่เกิดกับสัตว์กีบ เช่น โค กระบือ แพะ แกะ สุกร เป็นต้น ทำให้สัตว์ป่วยมี อาการเป็นแพลที่ปากและกีบเท้า สัตว์ที่ป่วยมักไม่ตายหรือมีอัตราป่วยตายต่ำ ไม่จัดว่าเป็นโรคติดต่อถึงคน โดยในอดีตเคยพบผู้ป่วยเพียงไม่กี่ราย มีอาการเล็กน้อยและหายได้เองโดยไม่ต้องให้การรักษา

๔. สาเหตุของโรคมือ เท้า ปากเกิดจากอะไร

สาเหตุเกิดจากการติดเชื้อไวรัสเอนแทโรไวรัลชนิด ที่พบบ่อย คือ เชื้อโคxsackie A๑ (coxsackie A๑) และไวรัสอีนฯ ที่เป็นสาเหตุ ได้แก่ โคxsackie A๑ type อีนฯ, โคxsackie B, เอคโคไวรัส (echovirus) และเอนแทโรไวรัส ๗๑ (enterovirus ๗๑ หรือ EV ๗๑)

๕. โรคมือ เท้า ติดต่อได้อย่างไร

โรคมือ เท้า ปาก มักติดต่อโดยการได้รับเชื้อจากอุจจาระ ฟอยล์ของน้ำมูก น้ำลาย หรือน้ำในตุ่มพอง หรือแพลของผู้ป่วยเข้าสู่ปาก การติดต่อทางน้ำหรืออาหารมีโอกาสเกิดได้น้อย การแพร่ติดต่อเกิดขึ้น ค่อนข้างง่ายในช่วงสัปดาห์แรกของการป่วย และแม้อาการทุเลาลงแล้ว ก็ยังอาจแพร่เชื้อได้บ้าง เนื่องจาก เชื้อจะถูกขับออกมากับอุจจาระได้นานถึง ๖-๘ สัปดาห์

๖. ผู้ใหญ่สามารถติดโทรศัพท์ เท้า ปาก จำกัดเด็กได้หรือไม่

ผู้ให้กลุ่มภูมิคุ้มกันทางต่อโรคนี้จากการได้รับเชื้อขณะเป็นเด็ก ซึ่งภูมิคุ้มกันทางนี้จะจำเพาะกับชนิดของไวรัสที่เคยได้รับเชื้อ หากได้รับเชื้อชนิดใหม่ที่ยังไม่มีภูมิคุ้มกันทาง ก็สามารถเป็นโรคได้อีก ส่วนใหญ่มักไม่แสดงอาการของโรคหรือมีอาการเล็กน้อย แต่สามารถแพร่เชื้อไปสู่เด็กหรือผู้อื่นได้

๗. หญิงตั้งครรภ์ที่สัมผัสผู้ป่วยโรคเมือ เท้า ปากเลี้ยงติดโรคหรือไม่

ส่วนใหญ่ทั้งตั้งครรภ์ที่ได้รับเชื้อจะไม่มีอาการหรือมีอาการเพียงเล็กน้อย แต่หากมีอาการป่วยควรรับปรึกษาแพทย์

ขณะนี้ยังไม่มีข้อมูลแสดงว่าการติดเชื้อมีผลต่อการแท้งบุตร ความพิการของเด็ก หรือเด็กเสียชีวิต ในครรภ์ อย่างไรก็ตาม เด็กอาจได้รับเชื้อขณะคลอดหากมารดาป่วยในช่วงใกล้คลอด เด็กแรกเกิดที่ได้รับ เชื้อส่วนใหญ่มีอาการเล็กน้อยไม่รุนแรง

การป้องกันทำได้โดยการปฏิบัติสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี (อ่านรายละเอียดในหัวข้อ “จะป้องกันโรคได้อย่างไร”) เพื่อยุติความเสี่ยงต่อรับเชื้อในระหว่างตั้งครรภ์และระหว่างคลอด

๔. หากติดเชื้อแล้วจะเริ่มแสดงอาการเมื่อใด

ส่วนใหญ่แสดงอาการป่วยภายใน ๓ - ๕ วันหลังได้รับเชื้อ โดยไข้เป็นอาการแสดงเริ่มแรกของโรค

๙. อาการของโรคเป็นอย่างไร

เริ่มด้วยไข้ (อาจเป็นไข้สูงในช่วง ๑ - ๒ วันแรก และลดลงเป็นไข้ต่ำๆ อีก ๒ - ๓ วัน) มีจุดหรือผื่นแดงอักเสบในปาก มักพบที่ลิ้น เหงือก และกระพุ้งแก้ม ทำให้เจ็บปากไม่อยากทานอาหาร จะเกิดผื่นแดงซึ่งจะกลairy เป็นตุ่มพองใสรอบๆ แดง ที่บริเวณฝ่ามือ นิ้วมือ ฝ่าเท้า และอาจพบร่องรอย เช่น ก้น หัวเข่า ฯลฯ ผื่นนี้จะกลairy เป็นตุ่มพองใสรอบๆ แดง (maculo-papular vesicles) มักไม่คัน แต่เวลากดจะเจ็บ ต่อมาระแตกออกเป็นหลุมตื้นๆ (ulcer) อาการจะดีขึ้นและหายไปใน ๗ - ๑๐ วัน

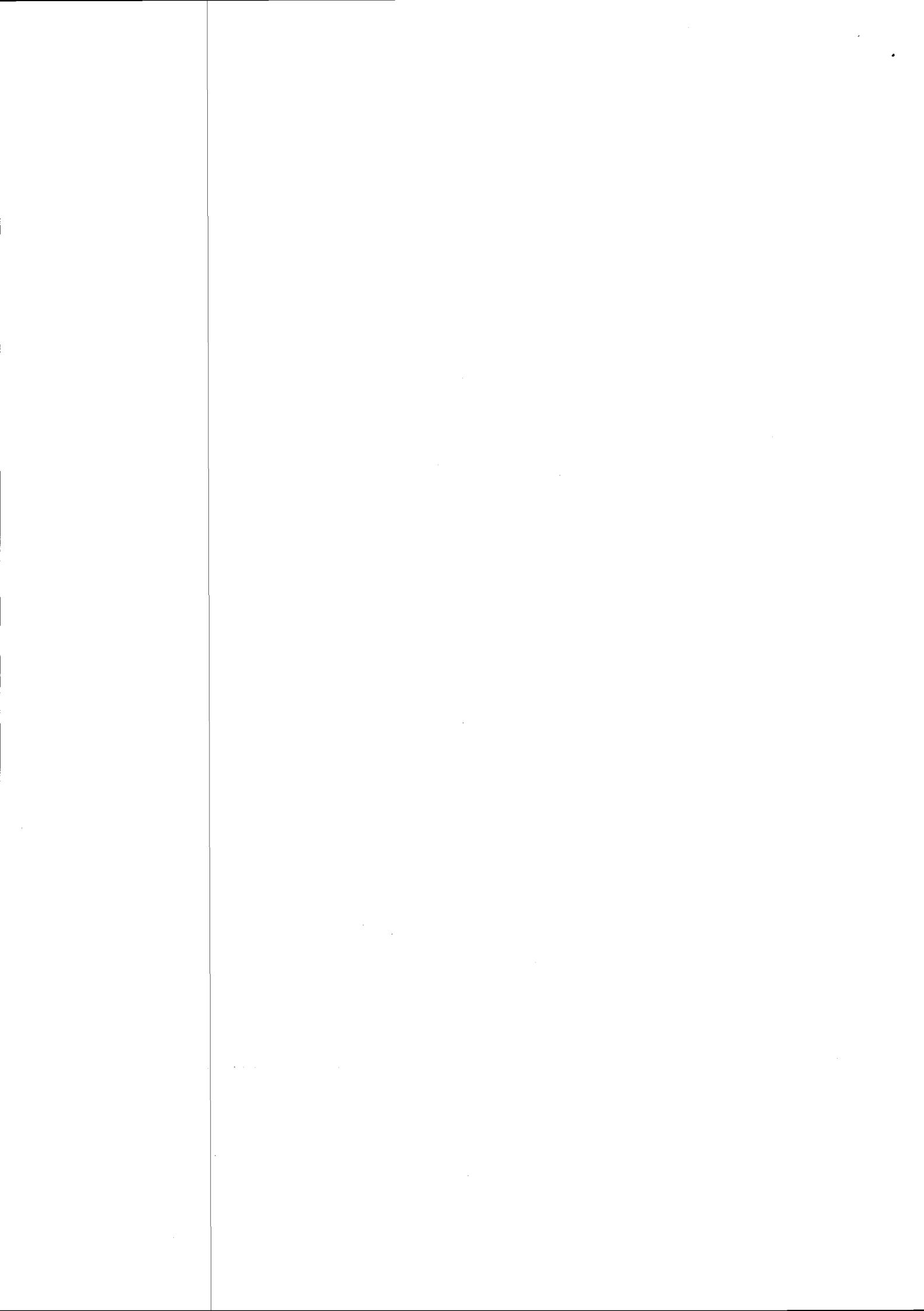
ในเด็กทารกและเด็กเล็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี บางรายอาจมีอาการแทรกซ้อนรุนแรง เช่น เยื่อหุ้มสมองอักเสบ (aseptic meningitis) ก้านสมองอักเสบ (brain stem encephalitis) ตามมาด้วยปอดบวมน้ำ (pulmonary edema) กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ และระบบหัวใจและระบบหลอดเลือดที่ล้มเหลว ทำให้เสียชีวิตได้ สัญญาณอันตรายได้แก่ ไข้สูงไม่ลดลง ช็ม อาเจียนบ่อย หอบ และแขนขาอ่อนแรง กีดกواتอัมพาตคล้ายโคลิโอล

๑๐. ใครบ้างที่เป็นกลุ่มเสียงจะเป็นโรคเมือ เห้า ปาก ที่รุนแรง

โดยทั่วไปโรคเมือ เท้า ปาก เป็นโรคที่ไม่อันตราย ในประเทศไทยโรคคนี้ได้ป่วยแต่ไม่มีความรุนแรง ผู้ที่ได้รับเชื้อส่วนใหญ่มักไม่แสดงอาการของโรค ผู้ป่วยมักมีอาการป่วยเล็กน้อย หายได้เองภายใน ๗ - ๑๐ วัน และแพะไม่มีสัญญาณใดๆ แต่เด็กอ่อนและเด็กเล็กมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยที่รุนแรงมากกว่าเด็กโต

๑๑. วินิจฉัยโรคเมื่อ เท้า ปาก ได้อย่างไร

โดยทั่วไปแพทย์จะวินิจฉัยจากอายุ ประวัติ และอาการ โดยสังเกตลักษณะผื่นหรือคุ้มแพลงต่าง ๆ ที่ปรากฏ รวมถึงวินิจฉัยแยกจากโรคที่มีอาการแพลงในปากอื่น ๆ เช่น โรคติดเชื้อเริมในช่องปาก ฯลฯ สำหรับการส่งตรวจวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการมักไม่ช่วยในการวินิจฉัยโรคเบื้องต้น เพราะต้องใช้เวลานาน ๒ - ๔ สัปดาห์ เพื่อแยกและยืนยันเชื้อสาเหตุ จึงทำในรายที่มีอาการรุนแรง หรือยืนยันการระบาด เท่านั้น



๑๒. โรคนี้รักษาได้หรือไม่

รักษาได้ตามอาการ โดยทั่วไปใช้การรักษาเพื่อบรรเทาอาการต่างๆ เช่น การใช้ยาลดไข้ ยาแก้ปวดฯลฯ แต่ไม่มียาต้านไวรัสชนิดนี้โดยเฉพาะ โรคนี้หากผู้ป่วยรับประทานอาหารได้และพักผ่อนพอ ส่วนใหญ่อาการจะไม่รุนแรงและหายได้เองในช่วง ๗-๑๐ วัน แต่ดูแลเด็กควรดูแลเด็กป่วยอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกลุ่มเด็กแรก เด็กเล็ก และผู้ที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง เพื่อสังเกตอาการแทรกซ้อนที่อาจรุนแรงถึงเสียชีวิต และส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษาได้ทันท่วงที

๑๓. จะป้องกันโรคเมื่อ เท้า ปากได้อย่างไร

โรคนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกัน แต่ป้องกันได้โดยการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี เช่น การล้างมือด้วยน้ำและสบู่ เป็นประจำหลังการขับถ่ายหรือเปลี่ยนผ้าอ้อมเด็ก และก่อนการรับประทานอาหารหรือป้อนอาหารเด็ก รวมถึงการไม่คลุกคลีใกล้ชิด ใช้ภาชนะอาหาร หรือของใช้ร่วมกับผู้ป่วย ร่วมกับการรักษาความสะอาดทั่วไป การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องครัวให้ถูกสุขาลักษณะ

๑๔. หากบุตรหลานมีอาการป่วย ควรทำอย่างไร

แยกเด็กป่วยเพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อแพร่ไปยังเด็กคนอื่น ๆ ผู้ปกครองควรรีบพาเด็กไปพบแพทย์ และหยุดรักษาตัวที่บ้านประมาณ ๕ - ๗ วัน หรือจนกว่าจะหายเป็นปกติ ระหว่างนี้ควรสังเกตอาการผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น แต่หากเด็กมีอาการแทรกซ้อน เช่น ไข้สูง ชีม อาเจียน หอบ เป็นต้น ต้องรีบพากลับไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลทันที

ไม่ควรพาเด็กไปสถานที่แออัด เช่น สนามเด็กเล่น สร้างว่ายน้ำ ตลาด และห้างสรรพสินค้า ควรอยู่ในที่ที่มีระบายถ่ายเทอากาศได้ดี ใช้ผ้าปิดจมูกปากเวลาออกจาก และระมัดระวังการออกจากรถกัน และผู้เดี่ยวๆ ถูเด็กต้องล้างมือให้สะอาดทุกครั้งทหลังสัมผัสหน้ามูก น้ำลาย หรืออุจจาระเด็กป่วย

๑๕. หากมีเด็กป่วยจำนวนมากในโรงเรียน หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรทำอย่างไร

มาตรการช่วงที่เกิดโรคระบาดต้องเน้นการสกัดกั้นการแพร่กระจายของเชื้อ ซึ่งอาจมีความจำเป็นจะต้องประกาศเขตติดโรคและปิดสถานที่ เช่น สถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน โรงเรียนเด็กเล็ก (อาจรวมถึงสรรว่ายน้ำ สถานที่แออัด ๆ) เพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดกับเด็กป่วย และเน้นการล้างมือบ่อยๆ รวมทั้งการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อในโรงพยาบาลและบ้านเรือนที่มีผู้ป่วย ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้จัดการสถานรับเลี้ยง ควรดำเนินการ ดังนี้

- แจ้งการระบาดไปที่หน่วยงานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ไปสอบสวนการระบาดให้ความรู้ และคำแนะนำ
- เผยแพร่คำแนะนำ เรื่องโรคเมื่อ เท้า ปาก แก่ผู้ปกครองและเด็กนักเรียน รวมทั้งส่งเสริม พฤติกรรมอนามัยที่ช่วยป้องกันโรคติดต่อ โดยเฉพาะการล้างมือและการรักษาสุขอนามัยของสภาพแวดล้อม และควรแยกของใช้ไม่ใช้ปะปนกัน เช่น แก้วน้ำ ช้อนอาหาร ฯลฯ
- เฝ้าระวังโดยตรวจเด็กทุกคน หากพบคนใดที่มีอาการโรคเมื่อ เท้า ปาก ต้องรีบแยกออกและให้หยุดเรียน ๗ - ๑๐ วัน หรือจนกว่าจะหายป่วย เพื่อป้องกันไม่ให้แพร่เชื้อไปยังเด็กคนอื่น ๆ
- ควรรีบพาเด็กป่วยไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษาโดยเร็ว และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด
- พิจารณาปิดห้องเรียนที่มีเด็กป่วยหรือปิดห้องโรงเรียนชั่วคราว (กรณีมีเด็กป่วยหลายห้อง หรือหลายห้องเรียน) ประมาณ ๕ - ๗ วัน

- หากพบว่ามีการระบาดของโรคเมือ เท้า ปาก หรือ มีผู้ป่วยติดเชื้อโอนเทอโรไวรัส ๗๗ ในโรงเรียน หรือศูนย์เด็กเล็ก พิจารณาให้ปิดชั้นเรียนที่มีเด็กป่วยมากกว่า ๒ ราย หากมีการป่วยกระจายใน หลายชั้นเรียนแนะนำให้ปิดโรงเรียนเป็นเวลา ๕ วัน พร้อมทำความสะอาด อุปกรณ์รับประทาน อาหาร, ของเล่นเด็ก, ห้องน้ำ, สารวายน้ำ และให้มั่นใจว่าน้ำมีระดับคลอรินที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน
- ทำความสะอาดสถานที่เพื่อฆ่าเชื้อโรค บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม สารวายน้ำ ครัว โรงอาหาร บริเวณที่เล่นของเด็ก สนามเด็กเล่น โดยใช้สารละลายเจือจางของน้ำยาฟอกขาว (๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๑ ลิตร) หรือน้ำยาทำความสะอาดที่ใช้ตามบ้านเรือน แล้วเช็ดล้างด้วยน้ำสะอาด
- ทำความสะอาดของเล่นเครื่องใช้ของเด็กด้วยการซักล้างแล้วผึ่งแดดให้แห้ง
- หยุดใช้เครื่องปรับอากาศ เปิดประตู หน้าต่าง ผ้าม่าน ให้แสงแดดส่องให้ทั่วถึง

๑๖. จะทำลายเชื้อได้อย่างไร

- เชื่อนี้ถูกทำลายโดยแสงอุลตราไวโอเล็ตในแสงแดด ในสภาพที่แห้ง เชื้อจะมีชีวิตอยู่ไม่นาน
- เชื่อนี้ถูกทำลายโดยการต้มที่ ๕๐-๖๐ องศาเซลเซียส นาน ๓๐ นาที
- เชื่อนี้ถูกทำลายได้ด้วยน้ำยาซักล้างทั่วไป, โซเดียมไฮPOCHLORITE (Sodium Hypochlorite) ๑% หรือ กลูตาราลเดไฮด์ (Glutaraldehyde), ฟอร์มาลดไฮด์ (Formaldehyde) ๐.๓% และคลอริน ผสมน้ำ ๐.๑ ppm (part per million) หากทำลายเชื้อในอุจจาระจะต้องใช้คลอรินที่เข้มข้น มากกว่านี้
- เชื่อนี้ถูกทำลายได้โดยวิธีทำให้ปราศจากเชื้อ (pasteurization), steam sterilization, Ethylene Oxide Sterilization (ETO) และ hydrogen peroxide gas plasma

๑๗. คลอรินในสารวายน้ำฆ่าเชื้อโรคเมือ เท้า ปาก ได้หรือไม่ เด็กมีโอกาสติดเชื้อโรคนี้จากสารวายน้ำได้ไหม
ความเข้มข้นของคลอรินในสารวายน้ำตามมาตรฐานต้องมีอย่างน้อย ๑ มิลลิกรัมต่อลิตร (๑ ppm (part per million)) ซึ่งมีปริมาณคลอรินเพียงพอที่จะทำลายเชื้อได้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรนำเด็กป่วยไป
สารวายน้ำ และปฏิบัติตามข้อปฏิบัติของสารวายน้ำอย่างเคร่งครัด

๑๘. ความเสี่ยงต่อผู้ที่จะเดินทางไปยังประเทศเกิดโรคระบาดมีมากน้อยเพียงใด

ไม่มีข้อห้ามการเดินทางระหว่างประเทศ เด็กอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี เสี่ยงต่อการได้รับเชื้อ หาก
จำเป็นต้องเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีรายงานว่ากำลังเกิดโรคระบาด ผู้ปกครองเด็กควรดูแลอย่างใกล้ชิด รักษา
สุขอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร และหลังการขับถ่าย และไม่ควรพาเด็กไปสถานที่แออัด
เช่น สนามเด็กเล่น สารวายน้ำ ตลาด และห้างสรรพสินค้า เป็นต้น และควรอยู่ในที่ที่มีระบบสาธารณูปโภค
ได้ดี

๑๙. แจ้งการระบาด ได้ที่ใดบ้าง

- สำนักงานเขตวิทยา กรมควบคุมโรค โทร. ๐-๒๔๕๘๐-๗๘๘๒, ๐-๒๔๕๘๐-๗๘๘๕
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกแห่ง
- สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๔๕-๘๑๐๖

๒๐. ติดตามข้อมูลเพิ่มเติม ขอเอกสารและคำแนะนำได้ที่ใดบ้าง

๔.๑ กรุงเทพมหานคร ติดต่อที่

- ศูนย์บริการสาธารณสุขเขตในพื้นที่
- กองควบคุมโรค สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๔๕-๘๑๐๖ และ ๐-๒๓๕๕-๗๙๗๖
- สำนักระบัดวิทยา โทร. ๐-๒๔๘๐-๑๙๙๒, ๐๒-๕๘๐๑๙๗๙
- สำนักโรคติดต่อทั่วไป โทร. ๐ ๒๔๘๐ ๓๑๘๓, ๐ ๒๔๘๐ ๓๑๙๕ และ ๐ ๒๔๘๐ ๓๑๙๗

๔.๒ ต่างจังหวัด ติดต่อได้ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกแห่ง

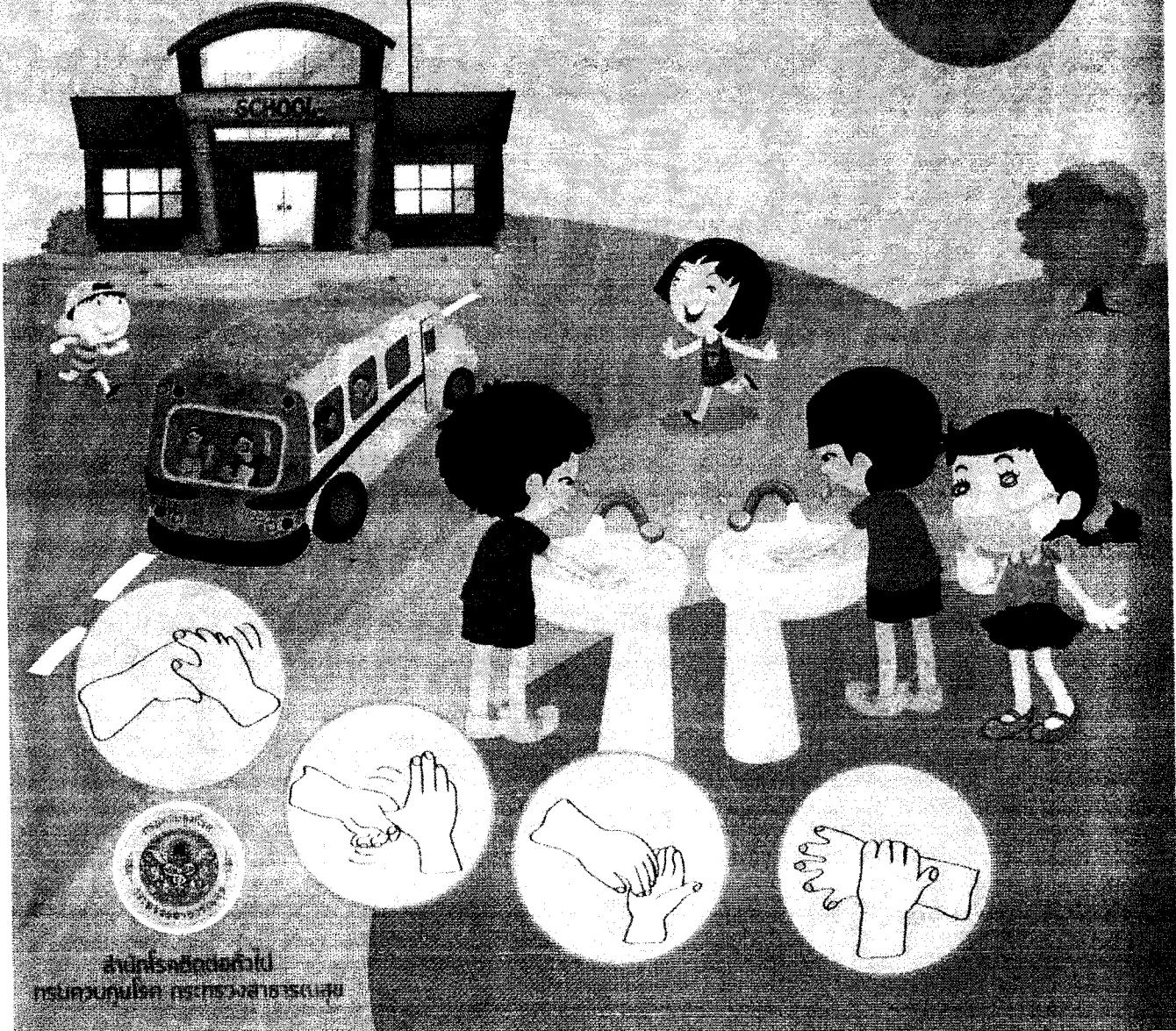
๔.๓ ข้อมูลเพิ่มเติม

- ศูนย์ปฏิบัติการกรมควบคุมโรค โทร. ๑๔๒๒
- เว็บไซต์กรมควบคุมโรค <http://www.ddc.moph.go.th>
- เว็บไซต์สำนักโรคติดต่อทั่วไป <http://thaigcd.ddc.moph.go.th/>
- เว็บไซต์สำนักระบัดวิทยา กรมควบคุมโรค <http://epid.moph.go.th>
- เว็บไซต์ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย <http://www.thaipediatrics.org>

แนวการการป้องกันควบคุม

โรคติดต่อ ในศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล

สำหรับ
ครุพัฒนาและเด็ก



สำหรับเด็กอนุบาล
โรงเรียนอนุบาล ศูนย์เด็กเล็ก

สิ่งที่ส่งมาด้วยหมายเลขที่4 สามารถดาวน์โหลดได้จากศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค
<http://demo.favouritedesign.com/healthypreschool/home>

